

Department of Wildlife Sciences

કેવિત્ત્લા ઁધ્ધિઁ

NAVSARI AGRICULTURAL UNIVERSITY

Extension

Folders for Farmers, Students, Forest officials and Common People of Society

Tailored in vernacular language, these folders have been crafted with a focus on reaching a diverse audience, including farmers, school and college students- particularly of rural areas. They are designed to cater to the needs of field staff of forest department and common people of society, serving as a tool to foster awareness about wildlife and encourage participation in wildlife conservation initiatives.

1. નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટીનાં સસ્તન વન્યપ્રાણીઓ
2. ભારત અને વિદેશની વન્યજીવ શિક્ષણ અને સંશોધન સંસ્થાઓ
3. ગુજરાતનાં માંસાહારી વન્યપ્રાણીઓ
4. ગુજરાતના લુપ્ત વન્ય પ્રાણીઓ
5. વન્યજીવોની હાજરીના પરોક્ષ પુરાવા
6. સિંહનું સંરક્ષણ
7. વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી કેમેરા ટ્રેપિંગ
8. દીપડાના હુમલાથી કઈ રીતે બચવું
9. દીપડો ખેડૂતનો મિત્ર
10. દીપડાના રેસ્ક્યુની વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ
11. વન્યજીવ સંરક્ષણમાં સ્થાનિક સમુદાયોનું યોગદાન
12. વન્યજીવ સંરક્ષણમાં મહત્વની કાયદાકીય જોગવાઈઓ
13. આઈયુસીએન રેડ લીસ્ટ અને ગુજરાતના વન્યજીવો
14. વન્યજીવોને કેમ બચાવવા જોઈએ
15. ભારતના વિશિષ્ટ વન્યજીવો
16. વિશ્વના વિશિષ્ટ વન્યજીવો
17. ગુજરાતના ઝેરી સાપ
18. સાપનો સલામત રેસ્ક્યુ કેવી રીતે કરવો
19. સાપની માન્યતા અને હકીકત
20. ગુજરાતના મહત્વના પક્ષીઓ
21. ખેડૂતના મિત્ર પક્ષીઓ
22. પક્ષીઓ કેવી રીતે સ્થળાંતરણ કરે છે
23. પક્ષિ ગણતરીની વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ
24. વન અધિકારી બનવા માટે શું કરશો
25. જંગલ ટ્રેકિંગના મહત્વના પાસાઓ
26. Mammals of South Gujarat
27. Scheduled Wildlife of Gujarat
28. Protected Area Network of Gujarat
29. Wildlife of Agricultural landscape of South Gujarat
30. GPS for Wildlife

Proposed Trainings, Workshops, Field sessions and Technology transfer

These carefully chosen topics have been curated with the aim of providing a comprehensive and impactful platform for knowledge dissemination. By integrating diverse training methodologies, workshops, on-field sessions and efficient technology transfer, the intention is to bridge the gap between theory and practical application. This multifaceted approach ensures that the stakeholders not only acquire theoretical knowledge but also gain hands-on experience, fostering a holistic understanding of wildlife science.

The ultimate objective is to empower stakeholders to actively participate in and contribute meaningfully to the overarching goals of research, education, and conservation within the field of wildlife sciences. Through this strategic initiative, we anticipate building a more informed and skilled community that will play a pivotal role in advancing the collective efforts towards the preservation and sustainable management of wildlife resources.

Workshops and Trainings for Farmers

No.	Topic	Duration
1	How to manage wild boars in farmlands	1 day
2	Mitigating Human-Leopard Conflict in sugarcane fields of South Gujarat	2 days
3	Important birds of agriculture landscape	1 day
4	Wildlife friendly sustainable farming techniques	2 days
5	Agrotourism opportunities for livelihood upliftment	1 day
6	How to deal with common snakes in agriculture ecosystems	2 days
7	Effective control measures of agriculture damage by wildlife	1 day
8	Leopards are farmers friends	2 days
9	Lure crops and sustainable farming techniques	3 days
10	Fencing techniques, animal damage and implications	1 day

Trainings for Field Staff of Forest Department

1	Indirect evidences of wildlife	2 days
2	Remote Sensing & GIS techniques in wildlife conservation	1 week
3	Mammal/ Bird/ Herpetofauna census techniques	1 week
4	Citizen science and bird conservation	3 days
5	Snakebite and its management	2 days
6	Softwares and apps used in wildlife management	1 week
7	Use and application of camera trapping	3 days
8	Monitoring and documentation of wildlife	1 day
9	Common laws and policies in wildlife conservation	1 day
10	Role of forest staff in effective wildlife conservation	2 days

Trainings for State Forest Service Officers

1	Modern technologies in forest monitoring and conservation	1 week
2	Habitat preservation and habitat restoration	2 days
3	Landscape level monitoring of wildlife	2 days
4	Effective implementation of management plan for protected areas	3 days
5	Involvement of local communities in wildlife conservation	2 days
6	Use of citizen science in long term monitoring of wildlife	1 day
7	Introduction and application of Wildlife Protection Act, 1972	1 day
8	Wildlife trade and wildlife conservation: Global scenario	1 day
9	Management of water resources in protected areas	2 days
10	Corridors for wildlife conservation	1 day

Trainings for IFS Officers

1	Monitoring of wildlife at landscape level	1 day
2	Conservation of wildlife in multi-use landscape	2 days
3	Zonal master plan for Eco-sensitive zone	3 days
4	Mitigation and management of crop damage by wildlife	1 day
5	Management of livestock depredation by the large carnivores	1 day
6	Policy interventions for mitigating impacts of climate change on wildlife	2 days
7	Management of invasive alien plant species in protected areas	1 day
8	Integration of basic and applied research for wildlife conservation	2 days
9	Devising long-term studies for wildlife conservation	1 week
10	Modern scientific techniques and effective wildlife management	2 days

Wildlife Orientation Session for Primary School Students

1	Wildlife: From Panchatantra to The Lion King	1 day
2	Diversity and forest types in India	1 day
3	How to attract beautiful birds at your backyard	1 day
4	Why should we protect the birds	1 day
5	Snakes are friends of humans	1 day
6	Colours, birds and canvass	1 day
7	Wildlife friendly approach for better surroundings	1 day
8	How do large cats hunt and survive	1 day
9	How do animals talk with one another	1 day
10	Let's find out your favourite animal	1 day

Wildlife Orientation Session for Secondary and Higher Secondary Students

1	Wildlife conservation in India	1 day
2	Tiger and humans	1 day
3	Play your part through citizen science	1 day
4	National and international Institutes to study wildlife sciences	1 day
5	Common birds around us and how to identify them	1 day
6	Wildlife around rivers, lakes and small waterbodies	1 day
7	Cheetah reintroduction in India	1 day
8	Identification and role of urban wildlife around us	1 day
9	Photography for wildlife identification and conservation	1 day
10	Interesting wild destinations of India	1 day

Workshops for students of Forestry, Zoology and Wildlife Science

1	Camera trap for wildlife research and monitoring	1 week
2	Wildlife habitat monitoring: Measuring and mapping habitat variables	1 week
3	Estimating abundance of wildlife species	1 week
4	How to build career in wildlife sciences	1 day
5	IUCN: Red List, categories, criteria and documentation	1 day
6	Snake rescue techniques and release in natural habitat	2 days
7	Use of collars and radio tracking equipment	3 days
8	Responsible wildlife photography and conservation	1 week
9	India's wildlife scenario: History, mythology and cultural integration	1 day
10	India's important projects for wildlife conservation and management	1 day

Workshops for NGOs

1	Wetlands: Introduction and role	1 day
2	Scientific documentation of wildlife	2 day
3	Role of NGO's in wildlife conservation	3 days
4	National and international wildlife NGOs	1 day
5	Community involvement in wildlife conservation	2 day
6	Raptors: Introduction and importance to ecosystem	2 day
7	Technologies in wildlife conservation: Role and use	3 days
8	Policy and advocacy for wildlife conservation in India	2 days
9	Collaboration and networking for wildlife conservation	1 day
10	How to create awareness to reduce human-wildlife conflict	1 day

Extension activities carried out with the following Organisations

- Animal Saving Society, Navsari
- Auro University, Surat
- B. P. Baria Science Institute, Navsari
- Beauty Without Brutality, Surat
- Bombay Natural History Society, Mumbai
- Divine Public School, Navsari
- Dr. Shyamaprasad Mukharji Zoological Garden, Surat
- Forest Department of Dadra & Nagar Haveli, Silvassa
- Forest Division, Porbandar
- Forest Training Centre, Kankarapar
- Green Warriors, Navsari
- Gujarat Tourism, Gandhinagar
- Krishi Vigyan Kendra, Navsari & Waghai
- Naran Lala School of Industrial Management, Navsari
- Narmada Forest Division, Rajpipla
- Nature Club Surat
- Navsari Highschool, Navsari
- North Dang Forest Division, Ahwa
- P. T. Science College, Surat
- Podar International School, Navsari
- Police Department, Navsari
- Rotary club of Navsari
- Seth RJJ School, Navsari
- Shree Vallabh Sanskardham School, Valsad
- Shri Sayajibaug Zoo, Vadodara
- Snake Research Institute, Dharampur
- Social Forestry Division, Navsari
- Social Forestry Division, Surat
- South Dang Forest Division, Ahwa
- Sri Sathya Sai Vidyaniketan, Navsari
- Student Police Cadet, Navsari & Surat
- Tapi Forest Division, Vyara
- Wildlife Division, Sasan Gir
- Wildlife Welfare Foundation Navsari
- World Wide Fund for Nature-India, Valsad
- 20 Gujarat Battalion, National Cadet Corps, Navsari

Activity Photographs 2010-2023

The inception of the Faculty of Forestry dates back to 1988 when it was established as an integral part of the ASPEE College of Horticulture and Forestry. Its primary objective was to impart education leading to a B.Sc. (Forestry) degree. Over time, the Faculty expanded its academic horizons, introducing postgraduate programs that included M.Sc. (Forestry) and Ph.D. (Forestry) degrees in the academic years 1993-94 and 2006-07, respectively.

A significant milestone in the evolution of the Faculty occurred when it received funding from the Indian Council of Forestry Research and Education (ICFRE), Dehradun. This financial support was earmarked for the construction of dedicated infrastructure, including college and hostel buildings. As a result, the establishment of a distinct and independent College of Forestry became feasible.

The transformative phase culminated in 2010 when the newly constructed College of Forestry officially commenced its autonomous operations. The transition to an autonomous entity in 2010 brought about a paradigm shift in the functioning and identity of the College of Forestry. It gained the flexibility to chart its own course, tailoring its academic programs and research endeavors to align with vision and mission. This independence not only facilitated a more focused approach to forestry education and research but also enhanced the College's standing in the academic and scientific fraternity.

The journey of the Faculty of Forestry from its establishment in 1988 to the evolution into an independent College of Forestry in 2010 showcases a trajectory marked by growth, expansion, and a commitment to academic excellence in the field of forestry education and research. Since 2010, a numerous of academic, research and extension activities in the realms of forestry and wildlife has unfolded. This concerted effort has engaged a diverse spectrum of participants, including students, faculty members, scientists, forest department officials, non-governmental organizations, farmers, forest dwellers and various stakeholders.

Following the mandate of the College of Forestry, a pivotal focus has been placed on executing academic activities related to wildlife sciences. Various courses, including Fundamentals of Wildlife, Wildlife Biology, Ornithology, Herpetology, Wildlife Management and Rangeland Management, have been meticulously conducted, with a distinctive emphasis on practical components. Notably, these practical sessions have been strategically implemented in the field, leveraging institutions such as Zoos and the Bombay Natural History Society, Mumbai. This hands-on approach to education ensures that students not only grasp theoretical concepts but also acquire practical skills in real-world settings, thereby enhancing their overall understanding of the subject matter.

The practical exposure provided in the domains of forestry and wildlife has emerged as a cornerstone in enriching students' learning experiences. By immersing themselves in activities conducted in diverse environments, ranging from zoological facilities to nature conservation organizations like BNHS, students gain invaluable insights and practical training. This approach goes beyond traditional classroom learning, offering a dynamic and immersive educational experience that is fundamental to preparing students for the challenges and intricacies of forestry and wildlife management.

The trajectory of activities undertaken since 2010 extends beyond mere academic achievements. It provides a panoramic overview of the College's contributions to both society and the nation at large. By actively engaging with various stakeholders and integrating practical exposure into the academic framework, the College of Forestry has not only shaped competent professionals but has also played a pivotal role in advancing the field of wildlife sciences while fostering a meaningful connection between academia and the broader community. This integrated approach reflects a commitment to holistic education and underscores the College's impact on both its students and the larger societal and environmental contexts.

2010

Inauguration of College of Forestry

Global Bird Watchers' Conference at Jamnagar

Birding at Khijadia Bird Sanctuary

Lecture at Madurai Kamraj University

Visit to Periyar Tiger Reserve

Wildlife Week Celebration

Wildlife Conservation Rally

2011

Visit to Jim Corbet National Park

Training Frontline Staff of Forest Dept

Visit to Wildlife Institute of India

Taxidermy at Forest Research Institute

Rescue and Release of Vine Snakes

Treatment of Pond Heron

Treatment of Barn Owl

2012

National Seminar on Birds of Gujarat: Present status & Future Scenario

Wildlife Photography Exhibition

Talk by renowned Birder Shri Lavkumar Khachar

Training Forest Guards on Wildlife Conservation

Maharaja Shri Digveerdrasinhji Solanki

Talk by Renowned Ornithologist Dr. B. M. Parasharya

Snake Rescue Training

2013

International Conference on Indian Ornithology at Coimbatore

Visit to Wildlife Interpretation Centre at Surat

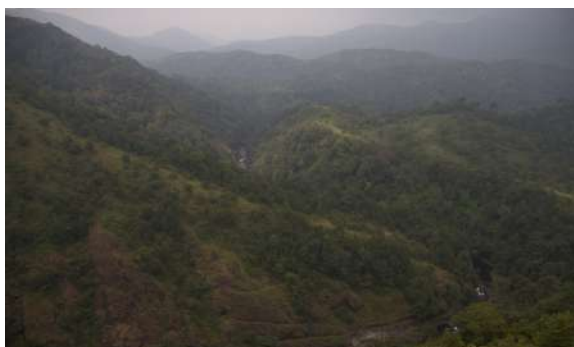
Interaction with Dr. Cagan Sekercioglu

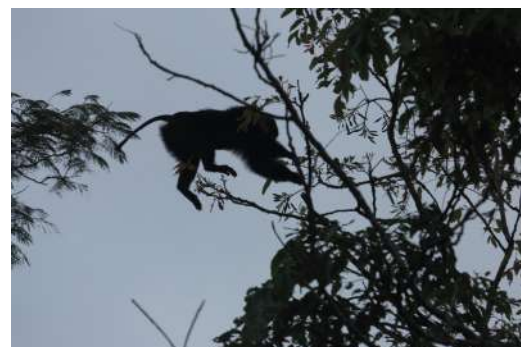
Teaching Wildlife to ACF & RFO aspirants

Talk on Avitourism

Visit to Silent Valley National Park

Lion tailed Macaque at Silent Valley NP

2014

Vanyajeev Chintan Shibir

Felicitation to Selected ACFs & RFOs

Newly Selected ACFs & RFOs

Wildlife Week Celebration

Talk on Wildlife & Environment

Workshop for Forest Staff

Treatment to Honey Bazard

2015

Butterfly Survey with Forest Division, Rajpipla

Wildlife Exposure Trip in Dang Forests

Field Visit with Forest Staff

Birding at Sultanpur

Talk on Wetlands and Waterbirds

Visit to BNHS, Mumbai

Specimen Study

2016

Birding in NAU campus

Asian Waterbird Census

DCF Smt. Nisha Raj judging Painting Competition

Talk on Wildlife Conservation during NSS camp

Winners of Quiz Competition

Rescue of Olive Redly Turtle

Treatment to rescued Turtle

2017

Certificate Course in Wildlife Management at WII, Dehradun

AV show on Wildlife

Learning Ecological Role of Each Species in Wild

Captive Management of Birds

Training Women Staff of Forest Department

Rescue of Indo-Pacific Dolphin

Winners of Botany Fest organised by Forest Dept

2018

Wildlife Week Celebration with Forest Department and NGOs

Moth Specimen study at BNHS

Rodent Study

Teachers Day Celebration

Discussion on HWC with Forest staff

Captive Wildlife Management

Use and Functions of Different Cages in Zoo

2019

Wild Wisdom Quiz Competition

Award by Navsari Management Association

Wildlife Week Celebration

Use of Body Suit & Catch Pole in Wildlife Rescue

Winners of Wildlife Quiz

Bird Speciation Study at BNHS

Zankhana Cleared Entrance for M.Sc at WII

2020

Participation in COP 13 at Gandhinagar

Talk by Snakebite Treatment Expert Dr. D. C. Patel

Interaction with Students of Zoology

Talk by Mr. Snehal Patel, President, Nature Club Surat

Panel Discussion on Wildlife Conservation

Hon'ble VC's Visit

Inserting RFID Chip in Leopard

2021

Inauguration of Department of Wildlife Sciences

Panel discussion on Wildlife Law Enforcement

Visit to Sayaji Baug Zoo, Baroda

Ornithology Practical in Outskirts of Navsari

Visit to Shree Sainath Hospital at Dharampur

Interaction with Snakebite Victims

Specimen Study at Dept of Zoology, Navsari

2022

Ecotourism Study at Shivrajpur

Learning about the Gir landscape

Birding at Blackbuck National Park

Interaction with Dr. Mohan Ram, DCF, Sasan Gir

Study at Marine National Park, Jamnagar

Birding at Khijadia Bird Sanctuary

Interaction with Shri R. L. Meena, Retd. PCCF

2023

Workshop on First Aid and Snakebite Management at Shree Sainath Hospital, Dharampur

Thesis presentation of MSc Wildlife Science student

Field visit at North Dang Forest Division

Interaction with ICFRE peer review team

Media interaction on wildlife photography

Medical treatment to rescued Leopard cub

Media Coverage

Media coverage plays a crucial and multifaceted role in the realm of wildlife conservation in India, contributing significantly to public awareness, policy advocacy, and the overall success of conservation efforts. The importance of media involvement in this context extends across several dimensions.

Raising Public Awareness: Media platforms, including newspapers, television, radio and online outlets, have the power to reach a wide audience. Through compelling stories, documentaries, and news coverage, media can educate the public about the importance of wildlife conservation, the challenges faced by various species, and the significance of preserving them.

Advocacy for Policy Changes: Media coverage has the potential to influence public opinion and, consequently, shape policies. By highlighting issues such as habitat loss and the impact of human activities on wildlife, media outlets can catalyse discussions that prompt policymakers to take action. Investigative journalism, in particular, can uncover hidden aspects of wildlife exploitation and bring them to the forefront, compelling authorities to implement stricter regulations and conservation measures.

Showcasing Success Stories: Positive stories of successful wildlife conservation efforts serve as powerful tools to inspire the public and showcase the impact of collective action. Media can highlight instances where conservation measures have led to the recovery of endangered species or the restoration of habitats. These success stories not only celebrate achievements but also provide tangible evidence of the effectiveness of conservation initiatives.

Educating Communities: Local communities often play a pivotal role in wildlife conservation. Media can serve as a conduit for educating these communities about the ecological importance of the wildlife in their vicinity, the economic benefits of conservation and the sustainable coexistence of humans and wildlife. This education is essential for fostering a sense of stewardship and garnering community support for conservation projects.

Fostering International Collaboration: Media coverage helps project India's conservation efforts on the global stage. By showcasing the country's commitment to preserving its rich biodiversity, India can attract international attention, collaborations, and support for conservation projects. This global visibility is instrumental in addressing transboundary conservation issues and promoting best practices on a larger scale.

Creating Public Accountability: Media acts as a watchdog, holding relevant authorities and stakeholders accountable for their roles in wildlife conservation. Investigative journalism can expose illegal activities or negligence that hinder conservation efforts. This scrutiny fosters transparency and encourages responsible practices in both governmental and non-governmental sectors.

Media coverage serves as a potent force in shaping the narrative around wildlife conservation in India. Its ability to inform, inspire and mobilize various stakeholders to protect and preserve the diverse and unique wildlife. We have had positive collaboration with media to ensure bring out the conservation initiatives reach out to common people of society and aware the masses where public involvement is essential.

We have presented a glimpse of stories that have received acclaim from both intellectuals and the broader spectrum of society. These stories encapsulate a diverse range of topics within the realm of wildlife conservation, showcasing the ability to resonate with audiences.

શિયાળાની શરૂઆત થતાં રશિયા, ચીન અને મંગોલિયાનાં પક્ષીઓ નવસારી પહોંચ્યાં

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી) અમદાવાદ: ગુજરાતમાં શિયાળાની શરૂઆત થતા વિદેશી પક્ષીઓ આવવાની શરૂઆત થઈ છે. ૬૨ વર્ષે પક્ષીઓ રાજ્યમાં આવીને ચાર મહિના માટે વસે છે. રશિયા, ચીન અને મંગોલિયાના પક્ષીઓ સાત સપ્ટેમ્બર પાર કરી નવસારી પહોંચ્યા છે, જેને પગલે ફોરેસ્ટ તથા વન વિભાગ સહિત એનજીઓ દ્વારા તેમનો સર્વે કરી ગણતરી હાથ ધરાય છે. સમગ્ર રાજ્યમાં બે તબક્કામાં યાત્રાવર પક્ષીની ગણતરી યોજનાર છે. પ્રથમ તબક્કામાં શનિવારથી બે દિવસ માટે પક્ષીની ગણતરી યોજશે, જેમાં જિલ્લાના અલગ અલગ ૧૨ જળપ્રવાહિત વિસ્તારોમાં ગણતરી હાથ ધરાય છે. ગુજરાત રાજ્ય દરિયાકિનારા સહિત શિયાળાની ઝૂમમાં મોટી સંખ્યામાં યાત્રાવર પક્ષીઓનું આગમન થતું હોય છે અને સમયાંતરે આવા પક્ષીઓની કેન્દ્ર સરકાર તેમ જ રાજ્ય સરકાર દ્વારા ગણતરી હાથ ધરવામાં આવતી રહે છે. ત્યાર બાદ ૨૭-૨૮મી ડિસેમ્બર શનિવાર તથા રવિવાર, ૩૦-૩૧મી ડિસેમ્બર શનિવાર તથા રવિવારના રોજ હાથ ધરવામાં આવશે. જ્યારે બીજા તબક્કામાં જાન્યુઆરી ૨૦૨૪માં ૨૧-૨૨મી શનિવાર તથા રવિવાર તેમ જ ૨૭-૨૮મી શનિવાર તથા રવિવાર યોજનાર છે. નવસારીમાં યાત્રાવરના પક્ષીઓની ગણતરી માટે વનવિભાગ પક્ષી સંરક્ષણ સંઘચાલો, કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ સહિત પક્ષીવિદો આ કાર્યમાં જરૂરી ઉપકરણો સાથે જોડાયા છે. રાજ્યના દરિયાકિનારાઓ ખાસ કરીને જામનગર, પોરબંદર, દેવભૂષિ દ્વારકા, ભાવનગર, સોમનાથ, નવસારી સહિતના જિલ્લાઓમાં આ કામગીરી થઈ રહી છે. કુંજ, કુતુબ, કરણ, ભગવી, સુરપાળ જેવા પક્ષીઓ વહેલી સવારે જ ફેલાઈ જતા હોવાથી સુપોંડવના સમય ગાળામાં જ ગણતરી કરવામાં આવે છે.

Divya Bhaskar 16/12/2023

નવસારી-સંગ

divyabhaskar.com દિવ્ય ભાસ્કર, નવસારી, સુકાર, 24 નવેમ્બર, 2023 4

દક્ષિણ ગુજરાતમાં સર્વપ્રથમ દીપડાના ખોરાક સહિતની બાબતો પર વલસાડ કોલેજના અધ્યાપકે કરેલ વિસ્તૃત સંશોધન લંડનની જર્નલમાં પ્રસિદ્ધ થયું

દીપડાની જંગલથી રહેણાંક તરફ દૂર ખેતીપ્રદેશમાં ભૂંડ સહિતનો ખોરાક, નિવાસની જગ્યા, એકલા રહેવાના સ્વભાવથી દીપડાઓની માનવ વસાહતમાં જમાવટ

દ. ગુજરાતમાં ફરતા દીપડા ઉપર સર્વપ્રથમ સંશોધન, સંશોધનમાં દીપડાના 350 જેટલા 'મળ'નું વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી પરીક્ષણ કરાયું, માનવ વસાહતથી દૂર કરવા મુશ્કેલ

બંધેશ નાયક

દક્ષિણ ગુજરાતમાં દીપડાઓ માનવ વસાહત નજીક હવે પોતાનો નિવાસ જમાવી ચૂક્યા છે ત્યારે તેમની બિહેલીયર-ખોરાકની શૈલી વગેરે બાબતોને જોતા હાલ નજીકના સમયમાં તો તેને માનવ વસાહતમાંથી દૂર કરવા ભારે મુશ્કેલ થા અગ્રણ્ય હોવાને દીપડાની ખોરાક શૈલી સહિતની બાબતો ઉપર શ્વેલ સંશોધન મોટા સંશોધનમાં જણાવ્યું છે.

કેળા કેટલાક વર્ષોથી દીપડાઓ દક્ષિણ ગુજરાતના માનવ વસાહત નજીક વધુ વધુ કેળવાની તથા શિકાર કરવાની

ચટના બહાર આવી છે. પાંજરે પુરાયા બાદ તેને જેંગલમાં છોડી આવવામાં આવે છે છતાં સ્થિતિમાં કોઈ ફરક પડ્યો નથી. ઉલટું વસ્તી વધી છે. આ બાબને કેટલીક મહત્વની બાબતો ઉપર સર્વપ્રથમ વિસ્તૃત સંશોધન વલસાડની સાયન્સ કોલેજના આયોલોજ વિભાગના અધ્યાપક નવાજ ડાહ્યા દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે. આ સંશોધનમાં આમ તો દીપડાના ખોરાકથી લઈને તેઓ કેટલીક બાબતો નવી બહાર આવી છે. જેમાં એક બાબત એ પણ બહાર આવી છે કે દીપડાઓને હાલ તો માનવ વસાહતમાંથી દૂર કરવા ભારે મુશ્કેલ થા એક તરફ કહીએ તો

અસાધ્ય પણ છે. એક મહત્વનું કારણ એ છે કે દક્ષિણ ગુજરાતના ખેતી વિસ્તારમાં શેરડી, ડાંગર, ચીકુ, આંબા વધુ થાય છે જેમાં દીપડાને જમણી અને દેશી ભૂંડ સહિતનો ખોરાક મળી રહ્યો છે. અહીં તે નિવાસ પણ કરી શકે છે. બીજું કે દીપડો ઝુંડમાં રહેતો નથી. એક હોય ત્યાં બીજો નહીં એવો હોવાના કારણે તે જેંગલમાં પ્રેરી આવા બાદ પરત જ માનવ વસાહત નજીક આવી શકે છે. નવા વિસ્તારે પણ ખોજે છે. અહીં ઉલ્લેખનીય છે કે અધ્યાપક નવાજ સંશોધન વડેની પ્રતિષ્ઠિત રિસર્ચ જર્નલ ઈથોલોજી, ઈકોલોજી એન્ડ ઈન્વેલ્યુશનમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે.

સંશોધન અંગેની મહત્વની બાબતો

- દ. ગુજરાતના 5 જિલ્લાઓ 17500 ચો.કિ.મી. વિસ્તાર છે તેનું ભાગણ કરાયું હતું.
- દીપડાના રહેઠાણ, ખોરાક પર્વતિ શિકાર અને તેની પર્વતિ, માનવ સાથે સંઘર્ષ ઉપર અભ્યાસ કરાયો.
- બે વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન દીપડાના મળ કે 'એટ' તરીકે ઓળખાય છે તેવા 350 મળનું સંગ્રહન પદ્ધતિથી પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું.
- દીપડાની વસ્તીમાં આધાર આપેલે તેમાં શ્વેલ કેટલાર જોવાયો.
- અધ્યાપક નવાજ ડાહ્યા દ્વારા સંશોધન માટે અન્ય ૩ તજજ્ઞો ડો. અરેશ શાહ, ડો. આદિલ કાલી અને ડો. રોહિત ચૌધરીનું માર્ગદર્શન લેવાયું.

દ. ગુ. માં 2 વર્ષમાં 780 પાલવ પશુઓનો શિકાર

કુલ ખોરાકમાં 44 ટકા ભૂંડનો

7 વર્ષમાં વસ્તી બમણી

દીપડાના ખોરાક સહિતની બાબતો પર વલસાડના અધ્યાપકે કરેલું સંશોધન લંડનની જર્નલમાં પ્રસિદ્ધ થયું

દીપડાઓને હાલ માનવ વસાહતથી દૂર કરવા ભારે મુશ્કેલ

બંધેશ નાયક | નવસારી

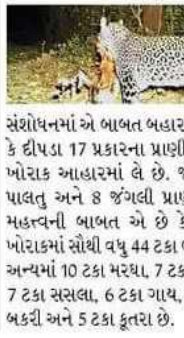
દક્ષિણ ગુજરાતમાં દીપડાઓ માનવ વસાહત નજીક હવે પોતાનો નિવાસ જમાવી ચૂક્યા છે ત્યારે તેમની બિહેલીયર-ખોરાકની શૈલી વગેરે બાબતોને જોતા હાલ નજીકના સમયમાં તો તેને માનવ વસાહતમાંથી દૂર કરવા ભારે મુશ્કેલ હોવાનું દીપડાની ખોરાક શૈલી સહિતની બાબતો ઉપર શ્વેલ સર્વપ્રથમ મોટા સંશોધનમાંથી બહાર આવ્યું છે.

છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી દીપડાઓ દક્ષિણ ગુજરાતના માનવ વસાહત નજીક વધુને વધુ દેખાવાની તથા

શિકાર કરવાની ઘટના બહાર આવી છે. પાંજરે પુરાયા બાદ તેને જેંગલમાં છોડી આવવામાં આવે છે છતાં સ્થિતિમાં કોઈ ફરક પડ્યો નથી. ઉલટું વસ્તી વધી છે. આ બાબને કેટલીક મહત્વની બાબતો ઉપર સર્વપ્રથમ વિસ્તૃત સંશોધન વલસાડની સાયન્સ કોલેજના આયોલોજ વિભાગના અધ્યાપક નવાજ ડાહ્યા દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે. આ સંશોધનમાં આમ તો દીપડાના ખોરાકથી લઈને કેટલીક બાબતો નવી બહાર આવી છે. જેમાં એક બાબત એ પણ બહાર આવી છે કે દીપડાઓને હાલ તો માનવ વસાહતમાંથી દૂર કરવા ભારે મુશ્કેલ છે. એક મહત્વનું કારણ એ છે કે

દક્ષિણ ગુજરાતના ખેતી વિસ્તારમાં શેરડી, ડાંગર, ચીકુ, આંબા વધુ થાય છે જેમાં દીપડાને જંગલથી અને દેશી ભૂંડ સહિતનો ખોરાક મળી રહ્યો છે. અહીં તે નિવાસ પણ કરી શકે છે. બીજું કે દીપડો ઝુંડમાં રહેતો નથી. એક હોય ત્યાં બીજો નહીં રહેતો હોવાના કારણે તે જેંગલમાં છોડી આવ્યા બાદ પરત જ માનવ વસાહત નજીક આવી શકે છે. નવા વિસ્તારે પણ ખોજે છે. અહીં ઉલ્લેખનીય છે કે અધ્યાપક નવાજનું સંશોધન લંડનની પ્રતિષ્ઠિત રિસર્ચ જર્નલ ઈથોલોજી, ઈકોલોજી એન્ડ ઈન્વેલ્યુશનમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે.

44 ટકા ખોરાક ભૂંડનો, 56 ટકા અન્ય પશુ-પક્ષીનો

સંશોધન અંગેની મહત્વની બાબતો

- દ. ગુજરાતના 5 જિલ્લાઓ 17500 ચો.કિ.મી. વિસ્તારમાં 2થી વધુ વર્ષમાં ભ્રમણ.
- દીપડાના રહેઠાણ, ખોરાક, શિકાર અને માનવ સાથે સંઘર્ષ ઉપર અભ્યાસ કરાયો.
- દીપડાના મળ કે 'એટ' તરીકે ઓળખાતા 350 'મળ'નું વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી પરીક્ષણ
- દીપડાની વસ્તીના આંકના આધારે શ્વેલ કેટલાર જોવાયો.

Divya Bhaskar 24/11/2023

STUDY REVEALS PIGS FORM 28% OF THEIR DIET

Gujarat's leopards indulge in swine dining

Himanshu.Kaushik
@timesgroup.com

Ahmedabad: While lions prefer large prey species like sambar and nilgai, leopards relish pigs more. A recent study by the Navsari Agriculture University has revealed that pigs form 28% of the leopard's diet, making it the primary prey species for the wild feline — domestic dogs and cows comprise only one-fifth of their prey.

The study, "Food habits and characteristics of livestock depredation by leopard in human dominated landscape of South Gujarat, India," was conducted by researchers Mohamad Navaz Dahiya, Rohit Chaudhary, Aadil Kazi and Alkesh Shah from Navsari Agriculture University and BP Baria Science Institute, Navsari.

The researchers suggested, "Any action taken to address the pig population issue should be carefully considered as it could have unintended consequences for leopard survival and potentially increase the incidence of livestock depredation." According to wildlife experts, an increase in dependence on livestock could increase incidents of human-leopard conflict. They suggest that the government must ensure a thriving population of small ungulates in areas with sizable leopard numbers.

According to the latest census, the state has 2,274 leopards. This is an increase of 63% in the past six years. With 518 leopards in the region in the latest census against 211 in 2016, south Gujarat recorded the highest increase, of 145.5%, in the population of the wild feline.

The paper stated that earlier studies in Goa on the leopard's diet also reported a high consumption of wild boars in the human-dominated landscape. The availability of pigs might contribute to lower consumption of other prey species such as dogs and cows, said researchers.

PANTHER'S PREY

OCCURRENCE IN SCAT

Prey	Frequency	%
Pig	309	28
Rodent	159	14
Poultry	106	10
Indian hare	74	7
Bird species	75	7
Domestic cow	67	6
Domestic dog	60	5

DOMESTIC ANIMAL PREDATION

Species	Young	Subadult	Adult
Goat	78	219	43
Cow	292	78	0
Buffalo	42	11	0
Horse	8	9	0

How scat analysis was done

Scat samples were collected along roads and trails in the study area and since no other large carnivores were present here, there was no ambiguity in identifying leopard scats. The scats were then collected in zip-locked bags bearing information such as their GPS location and date. The scats were soaked in lukewarm water in the laboratory for 24 hours to remove impurities. Later, they were washed under running water using a fine sieve with 3mm meshes, hydrated in 70% ethanol, and then dried on filter paper. Hairs from the scat samples were mounted on slides and observed under a compound microscope at resolutions of 10X, 50X, and 100X. Prey species were identified by comparing their hair medullary patterns with known reference slides. **TNN**

The researchers collected and analyzed 350 leopard scats between 2020 and 2022 and identified 17 prey species including eight wild and eight domestic animals.

The study was carried out in five districts of South Gujarat, namely Surat (7,657 sq km), Tapi (3,139 sq km), Navsari (2,196 sq km), Valsad (2,947 sq km), and the Dangs (1,764 sq km), covering an area of 17,703 sq km. The study revealed that a leopard's diet was mainly composed of pigs, accounting for 28%, followed by rodent species (14%), poultry (10%), bird species (7%), Indian hare (7%), domestic cow (6%), and domestic dogs (5%). The remaining 33% of occurrences were of other animals

accounting for less than five per cent of the diet. The paper stated that domestic prey accounted for 33% of the biomass consumed by leopards, including domestic dogs, cow calves, domestic goats, and poultry. The high predation on these domestic prey species could be attributed to their small to medium-sized body making it easier for the leopard to drag them to human-dominated landscapes.

The paper stated leopard is one of the most widely distributed large carnivores owing to its high adaptability to various food and habitat conditions. However, despite that, leopards have already lost over 70% of their historical range.

નવસારીના નેચર ફોટોગ્રાફી પ્રદર્શનમાં ઉત્કૃષ્ટ તસવીરો રજૂ

ભાસ્કરવ્યૂહ | નવસારી

નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી ખાતે આવેલ કોલેજ ઓફ ફોરેસ્ટ્રી હસ્તકના ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ વાઈલ્ડલાઈફ સાયન્સીસમાં છેલ્લા દસ વર્ષથી ફોટોગ્રાફીનો કોર્ષ કાર્યરત છે.

સ્કીલ ઈન્ડિયાના ભાગ રૂપે ચાલતો આ સર્ટીફિકેટ કોર્ષ પાર્ટ-ટાઈમમાં કરી શકાય છે, એટલે કે અઠવાડિયા એક દિવસ આ કોર્ષ ના ક્લાસ લેવાય છે. 45 ક્લાસનો આ કોર્ષ એક વર્ષમાં પુરો થાય છે. જેમાં વિવિધ વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલા લોકો ભાગ લે છે, જેમ કે રોકેટ્સ, ફોરેસ્ટ ઓફીસર્સ, એન્જનીયર્સ, આર્કીટેક્ટ્સ, પ્રોફેશનલ ફોટોગ્રાફર્સ, ટુડલ્સ

વિગેરે આ કોર્ષ શીખે છે અને પોતાની અંદરની કલ્પનાશક્તિ અને સર્જનશક્તિ ખીલવે છે. વાઈલ્ડલાઈફ ઓફ ફોરેસ્ટ્રી માં તા. 4 થી 7 ફેબ્રુઆરી દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓના ફોટોગ્રાફ્સ નું પ્રદર્શન યોજાઈ રહ્યું છે. જેમાં વર્ષ દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓએ રચેલ તસ્વીરો ને એક પ્લેટફોર્મ આપી પ્રદર્શિત કરાઈ રહી છે. વધુમાં, આ તસ્વીરો સાથે વિશ્વવિખ્યાત

ફોટોગ્રાફરના ફોટોગ્રાફ્સ પણ પ્રદર્શનમાં મુકવામાં આવે છે. દર વર્ષે યોજાતા આ પ્રદર્શનની કંડીના ભાગ રૂપે આ વર્ષે બેંગલોરના જાણીતા ફોટોગ્રાફર જયંતા રોય ની પસંદગી કરવામાં આવી છે. આમ, જયંતા રોયના 15 અને વિદ્યાર્થીઓના 35 મળી ચુનંદા 50 ફોટોગ્રાફ્સને નવસારી તેમજ સમગ્ર ગુજરાતના તસ્વીરકારો આ પ્રદર્શન થકી માણી રહ્યા છે.

Divya Bhaskar, 6/2/2023

નવસારી ભાસ્કર

સંપૂર્ણ સ્થાનિક અખબાર

બીલીમોરા | ગણદેવી | ચીખલી | આહવા | વાંસદા | સાપુતારા | અમલસાડ | ખેરગામ | જલાલપોર

દિવ્ય ભાસ્કર

નવસારી • મંગળવાર, 17 જાન્યુઆરી, 2023

પૃષ્ઠ ૧૯ - 10, વિક્રમ સંવત 2079

divyabhaskar.com

ભાસ્કર એક્સક્લુઝિવ વિદેશી પક્ષીઓ તો ઠીક ગુજરાતનું રાજ્ય પક્ષી ગણવામાં આવે છે તે ફ્લેમિંગો પણ હવે ખાસ નજરે પડતા નથી કકરાડનું પક્ષી અભ્યારણ નેસ્તનાબુદ થવા આરે

15 વર્ષ અગાઉ શિયાળાની ઠંડીમાં જ્યાં 1 લાખથી વધુ પક્ષી આવતા હતા તે ચાલુ સાલ 2 હજારથી ઓછા જ ગણતરીમાં આવ્યા છે

નવસારીથી થોડે દુર આવેલ કકરાડમાં 15 વર્ષ અગાઉ જ્યાં દેશી વિદેશી 1 લાખથી વધુ પક્ષીઓ શિયાળાની ઠંડીમાં આવતા અને પછી અભ્યારણ (અધીપત) બન્યું હતું ત્યાં હવે 2 હજારથી ઓછા પક્ષી ચાલુ સાલ આગમન જાણવા મળ્યું છે. નવસારીથી આરે 14 કિમી દુર મોલિસાલિક ઘાંઠી પંથકમાં કકરાડ વિસ્તાર આવેલો છે. અહીંની અંદાજે 11 ચોરસ કિમીથી વધુની ખુલ્લા વિસ્તાર શિયાળાની મોસમમાં એક સમયે પક્ષીઓ માટે સ્વર્ગ સમાન બની ગયો હતો. આજથી 15 વર્ષ અગાઉ અહીં શિયાળાની મોસમમાં 210 પ્રજાતિના 1 લાખથી વધુ પક્ષીઓ આવ્યાનું નોંધાયું હતું, જેમાં દેશી ઉપરંત

માઈગ્રેટ વિદેશી પક્ષીઓનો પણ સમાવેશ થાય છે. ઉંલત ભખે આ વિસ્તાર શિયાળામાં પક્ષી અભ્યારણ બની ગયો હતો અને સરકાર લેવલે તેના વિસ્તારની પણ ચાલુ રીડ થઈ ગઈ હતી. જોકે છેલ્લા ફેરલાક વર્ષોમાં સ્થિતિ બદલાઈ ગઈ છે. કમસા: પક્ષીઓની સંખ્યા ઘટતી જ ગઈ છે અને ચાલુ સાલ તો 75 પ્રજાતિના 2 હજારથી ઓછી સંખ્યામાં પક્ષીઓની ગણતરી થઈ છે. મહત્વની વાત એ છે કે બુલકાવમાં જેને યુનિવર્સિટીનું રાખ્યું પક્ષી કોલેજ છે એ સ્વેમિંગો કકરાડની સંખ્યામાં આવતા હતા તે તો જ્યસ્લે જ ઊંચા મળી રહ્યાં છે. કકરાડ કરતા નજીકના સુલાનાનપુર વિસ્તારમાં થોડા વધુ પક્ષીઓ જોવા મળી રહ્યાં છે.

2008ની તસ્વીર કે જમરે જ્યાં જુઓ ત્યાં કકરાડમાં પક્ષીઓ જ દેખાત હતા.

પાણી રહેતું નહીં હોય પક્ષીઓને ખોરાક મળતો નથી પછી તજજો જાણે છે કે, પક્ષીઓ માટે વધુ નહીં પણ એમની સવા ફૂટ પાણી જરૂરી છે. જેથી આવા પાણીમાં પલાં બપા નાના-મોટા કણકણુઓ અહીં ઉભા થાય છે, જે પક્ષીઓ માટે ખોરાક બને છે. ફેરલાક સમયથી કકરાડ પંથકમાં ખાસ પાણી જ રહેતું નહીં હોય પક્ષીઓ માટે ખોરાક વધુ મળતો નથી.

ચાલુ સાલ કોઈ કોઈ જગ્યાએ સુશોભનપણા પક્ષી જ હવે નજરે પડી રહ્યાં છે.

કુદરતી સોર્સિસ હોય તો પ્લાનિંગ કરી શકીએ સરવે માટે હાલ જ અને ગમ્ય હતા ત્યારે 3-4 કિ.મી.ના વિસ્તારમાં પક્ષી વધુ જણાયા ન હતા. પક્ષીઓ નહીં સર્વોચ્ચ કરે તે માટે કુદરતી સોર્સિસ જ હાલ નથી. જો તે હોય તો આપણ કૃત્રિમ રીતે પ્લાનિંગ કરી શકીએ. નહીં પહેલ, વન અધિકારી, નવસારી

જ્યારે નિષ્ણાંતો એમ કહ્યું હતું 'બીજુ નાન સરોવર બની શકે' રાખવામાં સોષી મહાનુભવ પક્ષી અભ્યારણ વખતે 'નમ સરોવર' નું છે. કકરાડમાં આવતા પક્ષીઓની વાત સાંભળી 14-15 વર્ષ અગાઉ એક ઉભય લેવાના સરકારના પક્ષી નિષ્ણાંત આવ્યા હતા, તેઓ અહીંની સ્થિતિ જોઈ દગ રહી ગયા હતા અને કહ્યું હતું કે, 'આ તો બીજુ નમ સરોવર બની શકે એમ છે.' જો પક્ષી એક યા બીજા કરલે કેં બાસ થયું નહીં.

ઘાંડીમાં 'મહાત્મા ગાંધી પક્ષી અભ્યારણ' 'બની શકે જો...' આમ તો જ્યાં પક્ષીઓ આવે છે એ વિસ્તાર કકરાડ હતો જાણીતો થયે પણ તેમની પછી જગ્યા સૈનિકાલિક ઘાંઠીમાં આવે છે તેથી જે અહીં 'મહાત્મા ગાંધી પક્ષી અભ્યારણ' વિસ્તાર કરાય તો કૃત્રિમને પણ તેવ મને એમ છે એવું જાણકારોનું કહેવું છે.

Divya Bhaskar, 17/1/2023

રવિવાર, તા. ૨૪ મે, ૨૦૨૦

૫૦ વર્ષમાં પહેલી વખત વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા

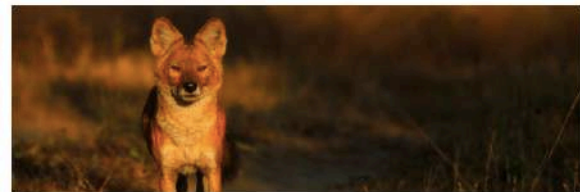

વાંસદા, ૨૪ મેના રોજ પંચવટીના નર્મદીયાં અંતરગત ૨૪ વોરસ કોર્સીમાં ૫૦ વર્ષના વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં પહેલી વખત બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા. આ બે વાઈલ્ડ ડોગો વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં ૫૦ વર્ષના વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં પહેલી વખત બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા. આ બે વાઈલ્ડ ડોગો વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં ૫૦ વર્ષના વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં પહેલી વખત બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા.

આ ત્રણ વાઈલ્ડ ડોગો વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં ૫૦ વર્ષના વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં પહેલી વખત બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા. આ બે વાઈલ્ડ ડોગો વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં ૫૦ વર્ષના વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં પહેલી વખત બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા.

વનવિભાગે ગોઠવેલા કેમેરામાં બે ઢોલ હોવાનું સમર્થન મળ્યું શિક્ષક-૨ હેઠળના સંરક્ષિત પ્રાણીની યાદીમાં ઢોલ આવે છે

After 50 Years, the Dhole Comes to Gujarat

<https://science.flourish.in/>

The Wildlife officials, scientists and enthusiasts are ecstatic to have the first two dhole - or Asiatic wild dogs (*Cuon alpinus*) - settle down in the Vansda National Park, Gujarat. As a result, Gujarat has for the first time in 50 years become home to the dhole.

After lions, leopards and a migrant population of tigers, dhole are now the fourth type of top predators in the state.

The Vansda National Park (VNP) is spread over 24 sq. km in the Navsari district of Gujarat. Officials attribute the fortuitous turn of events to the lockdown and subsequent restricted human movement in the park's surroundings.

Jaytendra Simi, the honorary wildlife warden of VNP, said, "My father, the late Dig Virvendrasinh, sighted the last dhole individual in the same park in 1970."

Two birders, Nitin Desai and Mohammad /at, were the first people to spot the dhole in VNP in February. "At first, we took them for jackals, but Desai, who had sighted them in Kanha National Park, soon recognised them," /at said.

They later shared their photos with Dimishk Baber, the deputy conservator of forests, who confirmed the spotting.

Gujarat Samachar, 24/5/2020

The Wire Science, 28/5/2020

આપણી આજકાલ

ડાંગમાં જોવા મળ્યાં દુર્લભ એવાં ઢોલ ને ચોસિંગા

‘ચોસિંગા’ વાઘરિણા ફેલાવા સાથે માહત્તો ઘરબહાર નીકળતાં સૌરાષ્ટ્ર ઘસા એટલે ઘણાં પશુ-પ્રાણીને માનવપસંદિમાં આવવાનો મોટો માર્ગો. બીજા બાજુ, ચોગાનુબોન આ જ ગાળામાં ડાંગ જિલ્લાના બે છેવાડે વર્ષો પછી બે એવાં પ્રાણી જોવા મળ્યાં, જે ‘આઘલા’ ઘણાં ગણાનું માનવામાં આવતું હતું!

વનરાજ બલીલી (સા)

૨૦
શિક્ષક-૨ ૧૩ જુલાઈ, ૨૦૨૦

આપણી આજકાલ

ડાંગમાં જોવા મળ્યાં દુર્લભ એવાં ઢોલ ને ચોસિંગા

‘ચોસિંગા’ વાઘરિણા ફેલાવા સાથે માહત્તો ઘરબહાર નીકળતાં સૌરાષ્ટ્ર ઘસા એટલે ઘણાં પશુ-પ્રાણીને માનવપસંદિમાં આવવાનો મોટો માર્ગો. બીજા બાજુ, ચોગાનુબોન આ જ ગાળામાં ડાંગ જિલ્લાના બે છેવાડે વર્ષો પછી બે એવાં પ્રાણી જોવા મળ્યાં, જે ‘આઘલા’ ઘણાં ગણાનું માનવામાં આવતું હતું!

વનરાજ બલીલી (સા)

૨૦
શિક્ષક-૨ ૧૩ જુલાઈ, ૨૦૨૦

Chitralekha, 13/7/2020

Ahmedabad Forecast: Clear sky. Maximum temp will be around 43°C

leave of the SC. P12

loss of lives, homesteads, in- against corona, whereas mo-

► Continued on P 12

Rare whistling dogs spotted in Guj after 50 years

2 Dholes Caught In Camera Traps Set Up At Vansda

Vijaysinh Parmar @timesgroup.com

Surat: After nearly five decades, the rare Asiatic wild dog or dhole has been sighted in the wild in Gujarat.

Two dholes were caught in camera traps set up in Vansda national park that is spread across 24 sq km hilly terrain of Sahyadri ranges. Officials confirmed to TOI that the last reliable sighting of dhole, also known as whistling dog due to its peculiar contact call, was sometime in 1970 by late Maharaja

UNIQUE CHARACTERISTICS

- Disembowels prey within minutes
- Pack of these dogs is capable of killing a tiger too
- Found south of Ganges river, Western & Eastern Ghats and north-eastern states

DWINDLING NUMBERS: The main reason for their falling numbers is the persecution by humans as these dogs wipe out livestock. They have been killed by methods like poisoning of carcasses, snaring, shooting and clubbing of animals at den sites. Moreover, scientists say many developing roads in India cut through their habitat and dens and large number of these dogs also died in vehicle accidents. It is said that before 1970s, governments used to pay Rs 2 to kill a whistling dog as it wiped out livestock.

Digveerandrasinhji of Vansda. "But the number of individuals and the pack size were unconfirmed. Presence of dhole is an indicator of good quality forest, prey abundance and less human disturbance. The first

sighting was on February 20 by a local herder, Mohammed Jat, who reported this to the forest department," Dinesh Rabari, deputy conservator of forests, South Dangs division, told TOI.

Dhole is protected under schedule 2 of the Indian Wildlife (Protection) Act, 1972. It's also one the International Union For Conservation of Nature (IUCN) Red List of endangered species. "We already suspected the presence of dholes here. Field

staff found the carcass of a spotted deer and the way it was disembowelled strengthened our suspicion. Next day we visited the spot and saw a wild dog was eating that carcass. Camera traps then were placed to observe further activities. Next day, the first image of dhole was captured in Kewdi beat of the park," Rabari added.

After confirming presence of two dholes, the department set up several camera traps to find out their numbers and retention time along with monitoring their movements, behaviour, food and foraging habit. "We are making all efforts to ensure there is no human disturbance in these areas so that they permanently stay here and breed," Rabari said.

Times of India, 23/5/2020

દુર્લભ દુનિયા | છેલ્લે 1970માં વાંસદાના મહારાજા દિગ્વેન્દ્રસિંહજીએ વાઈલ્ડ ડોગ જોયા હતા
નેશનલ પાર્કમાં દુર્લભ બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા

મેહુલ પટેલ | ચીબલી

દિવ્ય ભાસ્કર ૨૪ મે ૨૦૨૦

દક્ષિણ ગુજરાતની એક ઐતિહાસિક ઘટના કહી શકાય એવી બનવા પામી છે. છેલ્લા 50 વર્ષમાં પહેલી વખત નવસારી જિલ્લાના વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.

દક્ષિણ ગુજરાતમાં આવેલા સબાદી પર્વતમાળાની તળેટીમાં આવેલા 24 ચોરસ કિલોમીટરમાં પથરાયેલા વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં ગોઠવેલા કેમેરામાં પહેલી વખત બે ડોલ એટલે કે એશિયાટિક જંગલી કૂતરા હોવાનું ઝડપાયું છે. છેલ્લે 1970માં વાંસદાના મહારાજા દિગ્વેન્દ્રસિંહજીએ આ એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગને છેલ્લી વખત જોયાનો વિશ્વસનીય પુરાવો છે. એ બાદ વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં તેમની હાજરી જોવા મળી નથી. 50 વર્ષ બાદ પહેલી વખત એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ દેખાયા છે. આ વર્ષે પહેલી વખત 20મી ફેબ્રુઆરીમાં ડોલને જોયા હોવાનું સ્થાનિક દ્વારા વન ખાતાને જણાવ્યું હતું. ડોલ ઇન્ડિયન વાઈલ્ડ લાઈફ (પ્રોટેક્શન) એક્ટ 1972ના શિબ્દ 2

કેઠળ સરોહિત પ્રાણીની યાદીમાં સમાવિષ્ટ છે. ઉપરાંત ઇન્ડિયન નેશનલ યુનિયન ફોર કન્સર્વેશન ઓફ નેચર દ્વારા નામરોષ થવાને આરે પહોંચી ગયેલા પ્રાણીના રેડ લિસ્ટમાં પણ સામેલ છે. એ સંજોગોમાં વાંસદા નેશનલ પાર્કમાં તેની હાજરી જોવા મળે એ ખરેખર આશાસ્પદ ગણાય છે. જોકે એ પછી પણ એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગની હાજરી અંગે શંકા તો સેવાતી જ હતી પરંતુ વન વિભાગના ફિલ્ડ સ્ટાફે ટપકાવાળા હરણાનું મારણ થયેલું જોયું હતું. એ પછી ડોલની હાજરી હોવાનું ઠક થયું હતું. એ બાદ તેની હાજરી

વનવિભાગને આ એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ હોવા બાબતે જાણ થઈ હતી. ત્યારબાદ આ બાબતે અમે કેમેરા ગોઠવ્યા હતા. જેમાં બે એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ કે એક નર અને એક માદા હોવાનું બહાર આવ્યું છે. છેલ્લા 1970માં દેખાયા હોવાની વાત બાદ હાલ અત્યારે આ એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ કેમેરામાં જોવા મળ્યા છે. ાદિનેશભાઈ રબારી, ડેપ્યુટી કન્સર્વેટર, દક્ષિણ ડાંગ ડિવિઝન

વાઈલ્ડ ડોગની હયાતી એ સારા જંગલની નિશાની

અને ઉલ્લેખનીય બાબત એ છે કે આ જંગલમાં એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગની હયાતી એ સારા જંગલની નિશાની છે. આ એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગ ગાદ જંગલોમાં જ વિહરતું પ્રાણી છે ત્યારે આ વાંસદા નેશનલ પાર્કનું જંગલ હજી પણ અકબંધ હોય ત્યારે આ જંગલમાં વૃક્ષોની ગીચતા અને તે માટે વન વિભાગની કામગીરી હજી આ એશિયાટિક વાઈલ્ડ ડોગની અસ્મિતા ટકાવી રાખવાને આભારી ગણી શકાય.

પકડવા માટે કેમેરા મૂકાયા હતા. એ બાદ પહેલી વખત વાંસદા નેશનલ પાર્કના કેવડી બીટમાં તેનો ફોટો કેમેરામાં ઝડપાયો હતો. એ બાદ બે ડોલ હોવાનું સમર્થન થતાં વન વિભાગે તેમની કેટલી સંખ્યા છે, તે જાણવા માટે ઘણા કેમેરા ગોઠવ્યા હતા. જેથી તેમની હિલચાલ, વર્તણૂક અને આહાર અને ટેવ જાણી શકાય. મળતી માહિતી મુજબ ડોલ હોવાનું એ સારા જંગલની નિશાની છે. વળી એ સાદું શિકારી પ્રાણી છે. ભેગા મળી ડોલ વાઘનો પણ શિકાર કરી શકે એવું સક્ષમ છે. તેની પૂંછડી ટૂંકી અને ગુચ્છાદાર હોય છે, તેના પગ પણ ટૂંકા હોય છે. એ ઉપરાંત જંગલમાંથી રસ્તા કાઢવામાં આવતા વાહનો સાથેના અકસ્માતમાં પણ તેના મોત થયા છે, એ તમામ પરિબળોને પગલે તેમની વસતિ ઘટી છે.

Divya Bhaskar, 24/5/2020

